

## SAYI IV (2018)

M. KARASALİHOĞLU, *Antikçağ'dan Bugüne Glykon Kültü*. İstanbul 2017. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 315 sayfa (11 harita ve 56 levha ile birlikte). ISBN: 9786053964483

## Hüseyin KÖKER



*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

*Libri*, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı III: Ocak-Aralık 2018) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır. Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

**Atıf Düzeni:** H. Köker, *Antikçağ'dan Bugüne Glykon Kültü*. Yazar: M. Karasalihoğlu, *Libri* IV (2018) 377-379. DOI: 10.20480/lbr.2018043

Geliş Tarihi: 26.11.2018 | Kabul Tarihi: 03.12.2018  
Elektronik Yayın Tarihi: 04.12.2018

**Editörya:** Phaselis Research Project  
www.libridergi.org

**M. KARASALİHOĞLU, *Antikçağ'dan Bugüne Glykon Kültü.*  
İstanbul 2017. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 315 sayfa (11 harita  
ve 56 levha ile birlikte). ISBN: 9786053964483**

**Hüseyin KÖKER\***

Murat Karasalihoğlu'nun bu çalışması, Paphlagonia Bölgesi kentlerinden Abonoteikhos/Ionopolis'te (İnebolu) MS II. yüzyılda Aleksandros isimli bir sahte peygamberin tesis ettiği kehanet merkezi ve bunun etrafında şekillenerek iki yüzyıl boyunca canlı bir şekilde yaşayan ve ünü Roma dünyasının her yanına yayılan bir kültür arkeolojik, epigrafik ve numismatik kaynaklarla birlikte ele almaktadır. MS II. yüzyıl Roma dünyasında sahte bir peygamber tarafından tesis edilen ve imparatorları dahi etkileyecek kadar büyük bir üne ve tanınırlığa sahip olan böyle özel bir kültür tüm ayrıntılarıyla ele alan bu çalışma, Eski Anadolu inançları ve kültürleri konusunda kuşkusuz önemli bir çalışma olmuştur.

Kitap "*Glykon Kültü ve Abonuteikhos/Ionopolis Kenti*", "*MS II. yüzyılda Doğu Kehanet Merkezleri*", "*Kült Alanı ve Ritüelleri*", "*Glykon Kültü'nün İçinde Yer Alan Başka Kült Unsurları*", "*Glykon Kültü ve Felsefi Bağlantıları*", "*Kült İkonografisi*" ve "*Roma Dönemi Sonrasında Kültün Devamlılığı*" başlıklarını taşıyan yedi bölümden ve "*Sonuç*" kısmından oluşmaktadır. Ayrıca "*Giriş*" bölümünde, bu çalışmadan önce konuyla ilgili yapılan tüm araştırma ve çalışmaların ele alındığı bir "*Araştırma Tarihçesi*" ile kitabın sonunda, çalışmada kullanılan arkeolojik malzemenin de bir kataloğuna yer verilmiştir.

Birinci bölüm ilk olarak, şimdye kadar herhangi bir arkeolojik çalışma ya-

---

\* Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Isparta.  
huseyinkoker@gmail.com | ☎ 0000-0003-0784-505X

pılmamış olan Abonoteikhos/Ionopolis kentinin tarihini epigrafik ve numismatik veriler ile gezginlerin tanıklığında geçmişte az da olsa görülebilen bazı arkeolojik kanıtlar ışığında aydınlatmaya çalışmaktadır. Ayrıca özellikle sikkelerinden yola çıkılarak kent *pantheon*'una değinilmiştir. İkinci olarak da Lükianos'un aktarımlarının ışığında Glykon kelimesinin etimolojisi, kültün ortaya çıkışı, gelişimi ve etkileri gibi konular arkeolojik kanıtlarla desteklenerek ele alınmaktadır.

İkinci bölüm, Glykon Kültü'nün özelliklerini derinlemesine ele alırken, bu özellikleri dönemin (MS II. yüzyıl) siyasi ve dini atmosferi içerisinde okuyucuya sunmaktadır. Roma dünyasında ünlenen kehanet merkezleri ve bu dönemde yerel kültürlerin yükselişi, bu kültürlerin uygulamaları ve bunların dayandıkları felsefi düşünceler de bu bağlamında ele alınmıştır.

Üçüncü bölüm, Abonuteikhos/Ionopolis kentindeki Glykon kutsal alanı, kült heykeli ve kült personeline ilişkin kanıtları ele almaktadır. Bununla birlikte külte ilişkin ilahi metnin keşfi, tanrının epiphani, kehanet verilmesi, gizem törenleri gibi kült ritüelleri, Glykon Kültü'nün diğer kültürlerle olan ilişkileri ve etkileşimleri ile oluşan yeni özellikleri incelenmiştir.

Dördüncü bölüm, Glykon Kültü'nün uygulamaları, ritüelleri ve ikonografik özelliklerini kültün etkilendiği Eski Yunan ve Roma dünyasının diğer bazı büyük kültürleriyle karşılaştırarak bunlar arasındaki benzerlikleri ortaya koymaktadır. Bu yapılırken de Glykon Kültü'nün etkilendiği Apollon, Asklepios, Selene, Perseus, Sabasios ve Serapis ile Eleusis Gizemleri'ne ilişkin unsurlar başlıklar halinde ele alınmıştır.

Beşinci bölüm, Glykon Kültü'nün temel aldığı düşünce sistemi olan Pythagorasçılık ile bunun karşıtı olarak Epikurosçuluğu incelemektedir. Kültteki Pythagorasçılık izleri, Lükianos'un aktarımları ile kültün pek çok özelliğini aldığı Asklepios ve Eleusis Gizemleri bağlamında ve karşıt bir görüş olarak Epikurosçuluk da bu bağlamda ele alınmıştır. Bölümde son olarak bir başka dini akım olan Hıristiyanlığın bölgedeki faaliyetleri ve Aleksandros'un bunun karşısındaki tutumu ortaya konmuştur.

Altıncı bölüm Glykon Kültü ikonografisi üzerinde durmaktadır. Heykeller, amuletler ve sikkeler başlıkları altında ele alınan konu, sözü edilen eser gruplarındaki benzerlikler ya da farklılıklar düzleminde incelenmiştir.

Yedinci ve son bölüm ise Glykon Kültü'nün Roma İmparatorluk Dönemi

sonrasındaki durumunu ele almaktadır. İlk olarak, Geç Antikçağ ve Doğu Roma Dönemi'nde Hıristiyanlıktaki "ejder öldüren atlılar" ve "şeytan" imgelerinin Glykon Kült imajı ile kavramsal ve ikonografik olarak benzerlikleri incelenmiştir. İkinci olarak da Türk-İslam Dönemi'nde Kastamonu merkez olmak kaydıyla Batı Karadeniz yani Paphlagonia Bölgesi'nde Glykon Kültü'nün yöredeki inanışlara ve sanata ne kadar sirayet ettiği üzerinde durulmuş ve bu noktalar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Son olarak da kültün aynı bölgede bu kez günümüzdeki yansımaları ve etkilerinden söz edilmiştir.

Çalışmanın ele alındığı coğrafya göz önüne alındığında, Paphlagonia Bölgesi üzerine yapılan çalışmaların, her ne kadar son yıllarda çalışma ve araştırmalar artış gösterse de, Batı Anadolu'ya oranla oldukça az olduğu görülecektir. Bu nedenle "Glykon Kültü" adlı bu eserin önemli bir boşluğu dolduracağını söyleyebiliriz.